

ОНТОЛОГІЯ РЕАЛЬНОСТІ В ДЕКАРТОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ СВІТОБУДОВИ

Коли та чи інша філософська концепція інтерпретує те, що відноситься до реальності, то вона утверджує цим відповідний погляд на світ. Так, якщо Декартова гносеологічна система критично обґрунтовує відповідний постулат, щодо онтологічних підстав пізнавальної активності людини то вона спирається на базовий принцип, що світ має відповідний порядок та будову. Це власне, і дозволило Р.Декарту створити новий метод пізнання світо-порядку. Гносеологічним аргументом оптимістичної концепції "новаторського" мислення Р.Декарта є тлумачення ним онтологічного змісту поняття "реальність" (realis - дійсний). І.Нарський стверджує, що цей термін з'явився в XIII ст. у схоластів для характеристики речей як таких, що наділені найбільшою ступінню буття [1, 447]. Р.Декарт був одним із тих філософів новочасної епохи, які застосовували дане поняття в обґрунтуванні своєї теорії пізнання.

Картезій виводить з-під впливу сумніву найвищу реальність – Бога. В якості реальності, прихованої за іменем Бога філософ мислив субстанцію нескінченну, вічну, незмінну, незалежну, всезнаючу, всемогутню, яка створила всі існуючі речі [2]. Бог розуміється Р.Декартом як реальність, причому така, яка включає окрім матеріального світу також і явища дії інтелекту. Онтологічна функція поняття Бога отримує своє підтвердження в області декартової фізики: для того, щоб речі могли існувати, Бог стає будівником світу. Він творить матерію у формі початкового хаосу частинок вогню, повітря, землі, надає їй початковий імпульс руху і встановлює закони зміни її частин. Рух тіл визначається їх просторовою взаємодією внаслідок удару чи тиску одного тіла на інше. Після закінчення процесу створення світу незмінний Бог лише гарантує обов'язковість виконання встановлених ним порядку та руху і цим зберігає світ. У Декарта Бог є найвища ступінь тої реальності, яка стоїть вище створеної ним реальності матеріального світу. Виходить, що найвищою реальністю є та, яка не має своєї власної тілесності з її протяжністю.

Крім того, Декарт підсилює найвищу досконалість Бога як реальності, протиставляючи йому Ніщо. М.Мамардашвілі характеризує статус Бога в системі Р.Декарта як свого роду опозиція для небуття [3, 143]. Небуття не здатне мислити, а Бог у Р.Декарта мислить. Бог є сущим, сутністю якого є рух думки, тобто діяльність на протигагу Ніщо, яке бездіяльне. Тому для Р.Декарта найвищою реальністю є духовна реальність, що проявляє себе через інтелектуальну функцію Гаранта та є суттю власної найвищої, найдосконалішої реальності.

Література:

1. Нарский И. Реальность. / И. Нарский // Философская энциклопедия – М.: Советская энциклопедия, 1967. №4. – 591 с.
2. Декарт Р. Первоначала философии. – М.: "Мысль". Соч. В 2-х том. Т.1. –С. 297-422.
3. Мамардашвили М.К. Картезианские размышления (январь 1981 года) / Под. ред. Ю.П. Сенокосова. – М.: Прогресс, 1993. – 352 с.